עבודת ישראל — עקב

והיה עקב תשמעון. הכתוב מרמז היסוד לכל עבודת השי"ת להיות במדרגת עקב ונכנע ושפל כמ"ש חז"ל שייף ועייל שייף ונפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. וזש"ה והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה. פי' אע"פ שתשמעו ותשמרו כל התורה תהיו בבחינת עקב. ואז ושמר ה' אלהיך ואהבך וברכך והרבך וסוף הכבוד לבא. והנה והיה עקב תשמעון נקוד בטעם מונח מונח רביע ומורה ג"כ ע"ז שלא יסתפק האדם בענווה ושפלות מועטת כי כל אשר ירבה יותר להקטין א"ע באמת ויהיה מונח מונח. והטעם הוא למטה תחת התיבה להורות על ההכנעה אז יזכה לבחי' רביע שהוא על האותיות. ורביע פי' שתהיה השכינה רובצת עליו כאמא דרביעא על בנין. וכמ"ש בתיקונים פי' טעם רביע ע"ש. וכן כאן והיה עקב כשתהיו בבחינת עקב אז תשמעון את המשפטים האלה ותזכו להיות מכון לשבתו יתברך:

ארץ אשר אבניה ברזל. ועיין תרגום יונתן שפי' די חכימהא גזרין גזרין ברורין הי כפרזלא וגו' דהנה בנחמת ישעיהו ע"ה אמר כי כולם כעדי תלבשי ותקשרים ככלה וע"ש בפי' האלשיך ע"ה. ויש לנו לומר שרומז בשבחי ת"ח כמו ב"ש וב"ה שחלקו זע"ז. וכן ר"א עם ר"י עד ששמתו את ר"א כדאיתא בגמ' והמחלוקת הי' לש"ש ואלו ואלו דברי אלהים חיים וכן בכל דור ודור שלפעמים נחלקו החכמים בדבר עד שאפי' ח"ו בא לידי מחלוקות ומדנים קשים מ"מ בודאי הכל הוא לש"ש. דהיינו שזה אומר שכן ראוי ונאות לעבוד למלך הכבוד. וזה אומר לא כי רק זה סדר העבודה הנכונה. והגם שיש מחלוקת למטה מ"מ המלכו' שמים מתפארת בדבריהם לפני מלך הכבוד בהאי ברא אתינא לקמך ובהאי ברא. כלומר הבט נא מחלוקתם ומריבם הכל עבור כבודי איך להמליך את הבורא (וזה הוא שנק' כנסת ישראל שכונסת ומחברת כל ישראל כאחד להתפאר בהם. וז"פ לבשי בגדי תפארתך עמי. אפילו המחלוקת שנק' בגדי מלשון בוגדים שנראים כמו חולקים מ"מ הוא תפארתך עמי) והוא למשל מבשרי אחזה אלוה. בתכשיטי כלה וקשורי'. והנשים המקשרות קישורי' חולקים זו עם זו או לקשר קשר זה מלפניה. או לקשר הקשר מאחרי' ועם כולם הכלה מתפארת ויודעת כי בעבורה ועבור כבודה כל המחלוקת. וכן כל דברי תורה ופסקי' הכל כמו קשורי כלה ותכשיטי'. וזש"ה כי כלם כעדי תלבשי ותקשרים ככלה כי למעלה הכלה מתפארת בלבושי' וקשורי' ואלו ואלו דא"ח. והמחלוקת הוא רק למטה לפי שאין להשיג עומק התורה ודעת הקב"ה וכמ"ש היינו דאמרי אינשי מכי רמי שערי מכדא רמי תיגרא בביתא. שערי ע"ש השיעורין ושערי החכמה. מכדא. הם כ"ד קישוטין כשאין יכולין להשיגם על בוריים אז רמי תיגרא בביתא. כי לע"ע נק' מסתכלין באיספקלריא שאין מאירה. ואפילו הנביאים מתנבאין בכה. ולכן יש איזה הכחשה לפי שורש הנשמה ודמיונה ושיעורה. אבל לעתיד שיסתכלו כולם באיספקלריא המאירה ויתנבאו בזה כמש"ה ואמר הנה אלהינו זה. ואז כתיב קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו. בלי מחלוקת והכחשה כלל כי עין בעין יראו כו'. פי' ההסתכלות יהי' בבהירות ובזהירא עילאה: ונחזור לפסוק ארץ אשר אבני' ברזל. וכפי' התרגום יונתן. ומרומז בלשון הפסוק כי אבני' רומז על אותיות כמו שקראום בספר יצירה ובר"זל נוטריקין בלה"ה רח"ל זל"פה לא"ה כמ"ש האר"י ז"ל ואמהות הי' ג"כ נחלקים מי שיזדווג עם יעקב אבינו ע"ה ובוודאי לא היו נחלקים ח"ו לתאוה גופנית רק כל רצונם הי' לדבק בגוף הקדוש ולהוציא ממעיהם שנים עשר שבטי ישורין וכן החכמים הבאים מהם גזרין גזירא כפרזלא וחולקים זע"ז לשם שמים ואלו ואלו דברי אלהים חיים:

הוא תהלתך והוא אלהיך וגומר משה רבינו ע"ה הזהיר והזכיר את ישראל כלומר הגם שיעבדו את הש"י ידעו כי לא בכוחם. ובחכמתם הם עובדי' כ"א הכל הוא מאת הש"י וזהו הוא תהלתך תהלה הוא מלשון אורה ובהירות כמו יהלו אורם ולכן תדע כי הוא הבהירות שלך והוא אלהיך פי' כל אלהותו שאתה ממשיך בקרבך הוא ממנו וכל אלה עשתה ידו אשר עשה אתך את הגדולות פי' כי זה היה המחשבה הראשונה שבשביל עושי רצונו נברא העולם והרי הוא בעבודתו שותף להקב"ה במ"ב כי ע"ז המחשבה יסד ארץ ושמים וסיים אשר ראו עיניך פי' שאתה ראית זאת בעיניך כלומר כי כל נשמת ישראל קודם בואה לעוה"ז ראתה כל אלה רק אחר צאתו לאויר עולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו את הכל אבל מי חכם ויבן ויזכור הענין אשר ראו עיניו אז ידע כי כל עבודתו וכל מעשיו הטובים היו גנוזים בחוק הבריאה בדעת היוצר ב"ה והוא עושה הכל. ומעתה אין להתגאות ברוחו בתורתו ובמ"ט:

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' וגו'. בילקוט וכי אותה בלב' הוא דורש והלא כל הארצות הוא דורש שנא' להמטיר על ארץ לא איש כו' מת"ל ארץ אשר ה' וגו' כביכול אין דורש אלא אותה ובשכר דרישה שדורשה דורש כו'. כיוצא בדבר הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל וכי ישראל לבד הוא שומר והלא כתיב אשר בידו נפש כל חי וכו' אלא בשכר עושי רצונו שומר את כולם וכו' ע"ש הנה ארץ נק' מלכות שמים כי כמו הארץ נוטעין עלי' כל פרי למאכל וזורעים בה כל הזרעים כן ענין המלוכה שממליכין את הבורא ב"ה בכל מיני מדות יש במדת אהבה ויש במדת יראה ודומיהם והיא הארץ אשר ה' דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה כל עיונית של הבורא ב"ה על הממליכין אותו וזהו מראשית השנה ועד אחרית שנה כי יש אשר ממליך הבורא ב"ה במעשה מצות ויש אפי' במחשבה ודביקות ויש אשר מחמת הקדושה בא אל בחי' אין ואפס ממש כמו באמירת איה בקדושת כתר ואז מקבלים נשמה יתירה כדאיתא בכתבים. ואלו המכונים בשם מראשית השנה שהם עולים לראשית חכמה ובחינת מוחין ועיין באידרא זוטא סודות ראמות מה שדרש רשב"י במלת מראשית ע"ש ואנו נאמר לפי דרכנו דהנה א"א לכנוס ולעלות במדרגות הגבוהות אם לא מי שהוא רש ושפל בעצמו ונבזה בעיניו וכמ"ש רז"ל בפסוק זה כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה מראשית כתיב בלא א' ע"ש במס' ר"ה וה"ה בנ"ד משמעות רשות ודלות שמי שהוא רש ודל

בעצמו הוא נכנס בעליות גדולות ומקשה הילקוט וכי אותה בלבד הוא דורש פי' וכי בחי' המלוכה לבדה דורש והלא אפי' בחינ' ראמות ונשגבות מציץ ומשגיח שנאמר להמטיר על ארץ לא איש מדבר לא אדם. דהיינו במקום גבוה אשר עדיין אין שייכות אדם לשם כי הוא אין והמוחין ונרמז במלת אי"ש א הוא הפלא והוא הכתר י רומז לחכמה כי היו"ד ע"ש המחשבה נאמר כנודע ש נוטריקון שוב"ה שהוא הבינה והוא עולם התשובה ולפעמים הצירוף במלת שם יכ"ש ואז אות כ' באמצע מורה על הכתר והוא הרצון הוא המחבר החכמה והבינה וגם שם דורש אותם ועינו ה' בם אלא בשכר זו דורש את כולם כי. שכ"ר מספרו עשרה פעמים ב"ן הרומז על המלוכה והיא אבן פנתו שעלי' ברא כל העולמות ובשכר זו דורש את כולם כיוצא בדבר אומר שומר ישראל והלא שומר את כולם כדכתיב אשר בידו נפש כל חי כי המלאכים נקר' כל חי שחיים בכללותם ואין בהם העדר ועייפות והקב"ה שומר גם אתהם אלא ג"כ בשכר זו שומר את כלם כי בשביל עושי רצונו נברא העולם:

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה. בילקוט וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כו' שנא' להמטיר על ארץ לא איש כו' מת"ל ארץ כו' כביכול אין דורש אלא אותה ובשכר דרישה שדורשה דורש כל הארצות עמה כנ"ל ע"ש עוד בילקוט ישעיה מ"ט הן על כפים חקותיך אר"א שני דברים שאלו בנ"י כו' ויבא כגשם לנו כו' א"ל הנביאים לא שאלתם כראוי הגשם הזה יוצאי דרכים מצערים בו כו' אלא כו' אהיה כטל כו'. ועוד שאלו שימני כחותם על לבך א"ל הנביאים לא שאלתם כראוי הלב פעמים מגולה פעמים מכוסה אלא כו' והיית עטרת תפארת ביד ה' כו' רבי סימון בשם ר"י אמר הקב"ה לא אתם לא נביאכם שאלתם כראוי אלא כו' הן על כפים חקותיך כו' ע"ש הנה בוודאי עיקר דרישתו ית' על מלכותו ית' לדרוש ולראות מי קבל ומי נהג כבוד במלכותו ית' והגם ששכינתו עתה בצר עם בנ"י עכ"ז דורשה תמיד כמ"ש בתיקונים דשאיל לה מאן אוקיר לך מי הכניס אותך בביתך ר"ל מי טיהר לבו להיותו משכן והיכל למלכותו ית' ובודאי בנ"י הם הנוהגים כבוד ונושאים עול מלכותו עליהם. ובפרט הצדיקים שכל מגמתיהם תמיד לקשט המלוכה לפניו ית' כמ"ש בזוה"ק ע"פ השבעתי אתכם בנות ירושלים הם נשמות הצדיקים אשר עיקר עבודתם להביא הצטרכות כנ"י לפניו ית' והקב"ה דורש אותה ומשפיע לכנ"י כל טוב. ובשכר הדרישה דורש כל הארצות כמ"ש ומלכותו בכל משלה וכל העולמות נשפעים ממנה. וכן יתפרש מש"א עוד בילקוט ועיקר השגחתו ית' על הארץ הקדושה הזו היא המל' הנק' ארץ הדום רגלי ואמר הכתוב תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ודרז"ל מרשית כתיב כל שנה שרשה בתחלתה כו'. ר"ל עיקר עבודת בנ"י שיהיו רשים ודלים לפניו. וזהו רשה בתחלתה ר"ל תחלת ועיקר עבדות כמ"ש וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חי"ל הוא לשון ח"לי כתם ר"ל כל הקישוטין שתזכה לקשט השכינה הכל הוא ע"י כחו ית' והקישוטין הם כ"ד כידוע וכשהם נכנסין ללבו של חתן אזי הם מ"ח קישוטין גי' חי"ל וצריך שתדע שכל זה הכח הוא מאתו ית' ולזה עיקר הדרישה שדורש הקב"ה את כנ"י שהם עיקר כל העולמות. וז"ש הפ' הן על כפים חקותיך הם הידין והמקומות שע"י יצאו כל העולמות לפועל לא הי' כ"א ע"י בנ"י ולפי"ז מהראוי שכל העולמות ושרי מעלה ינשאו וינטלו את בנ"י כי הם עיקר חיותם. והידין הם המדות הק' כידוע ואמרו שישראל שאלו שלא כהוגן ויבא כגשם לנו היינו שלא פירשו שאלתם. אבל ח"ו ששאלו שלא כהוגן כי פי' יב"א כגשם לנו היינו הי"ג מכילין גימ' יב"א יאירו בת"ת ישראל ובחי' זאת נק' גשם כי ההנהגה ע"פ ו"ק אכן לא פירשו שאלתם ואמר להם הנביא הי' לכם לפרש אהיה כטל. ר"ל הרחמים עליונים הנק' בחי' טל יאירו בקרב ישראל. ונק' טל כי הג' רישין כ"א כלול מי"ג מדות עולה ט"ל ועוד כי ישראל נק' גוף הקדושה בבחי' אותיות והוא ית' משפיע בהם הטעמים ונקודות. ומספר כט"ל עולה ט"ן ר"ת ט'עמים נ'קודות. עוד שאלו שימני כחותם על לבך היינו כמ"ש שיהיה דיוקננו חקוק בך כי האמת בשעה שבנ"י עובדי' עבודת הקודש ודבקים בו ית' מה טוב ומה נעים אכן כשצריכים לילך אחר צרכיהם בשווקים וברחובות ביקשו אז נהיה כחותם על לבך וע"י שתהיה דיוקננו חקוקה בך יושפע עלינו הזכירה לבל נפרד ממך בשום ענין וגם זה שלא כהוגן פי' שלא פירשו שאלתם כמש"ל כי ידוע כי הוא ית' בלי סוף ותכלית וא"א לציירו בשום מדה אכן בשביל הנקראים ראשית עלה ברצונו לחדש עולמות ולהנהיגם ולהשפיע להם כל מיני טובות וברכות ע"י עבודת עמו בנ"י והכשרת מדותיהם וזה נק' ת"ת ישראל ורחמיו הגדולים והפשוטים הם הפנימיות בהנהגה זו וזה נק' בחי' לב וזהו כחותם על לבך והכ' מורה על הרצון וכחותם על זרועך כי ידוע כי הכוונה בהנחת תפילין של יד ע"י הרשימו שנשאר מיום שלפניו בזה אנו ממשיכין הקדושה בהנחת תש"י וכשישראל מקשטין עצמן בזה החותם קשה כשאול קנאה כביכול בא ית' לאהבה וקנאה גדולה וזה אח"כ מניח תפילין של ראש:

והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי וגו'. רבים הקשו מפני מה לא נכתב בפ' זו ובכל מאודך כמ"ש בפרש' ואהבת בכל מאודך ששם הרמז על הממון שנק' מאוד שיש לך אדם וכו'. וי"ל דהנה בפ' ואהבת שם מיירי ענין הצווי לעבוד ה' באהבה עד שכל חפצים לא ישוו בה ואפי' מי שממונו חביב עליו ימסור לה' אבל בפ' והי' אם שמוע דשם מיירי לענין שאם האדם לא זכה עדיין לאהבת הבורא ב"ה כ"א שרוצה לעשות מצות ומע"ט כדי שיזכה לאהבת בוראו וזה אם שמוע תשמעו אל מצות ה' לאהבה את פי' להגיע ע"י לבחי' אהבה. וא"כ הפרשה הזאת מיירי במי שמכין עצמו במחשבה לאהוב השי"ת ולעבדו ולכן ניחא שלא הי' צריך הכתוב להזהירו על הממון כי בוודאי כל איש מישראל ברצונו ומחשבתו מוסר א"ע להשי"ת בכל מילי ובפרט שלא יעלה השגעון הזה על לבו לאהוב את ממונו יותר מגופו אבל בפ' ואהבת שם מיירי במי שבא לבחי' נסיון במעשה אז צריך הכתוב להזהירו על כל דבר בפרטות ויש רמז בפ' שני' דמיירי לענין המחשבה בר"ת א"ם ש"מוע ת"שמעו אש"ת הרומז על עולם המחשבה כמ"ש האר"יז"ל: